

Cattle Creek en Brisbane

Notities bij twee ‘Australische’ penningen door Geer Steyn

Zoals bekend vertrokken in de loop der jaren, met name kort na de Tweede Wereldoorlog, veel landgenoten als emigrant naar andere werelddelen. Minder bekend is dat ongeveer een eeuw geleden, in de periode van 1908 tot 1920 – rond de tijd van de Eerste Wereldoorlog, ook een aantal Nederlanders is geëmigreerd. Voor veel bewoners van de stedelijke gebieden in het westen van ons land waren toen de leefomstandigheden niet erg florissant. Verlangend naar een beter leven vormde zich een groep van tachtig idealisten in Buiksloot / Amsterdam-Noord, die onder de naam ‘the Company’ succesvol naar Australië is vertrokken. Over die groep jonge mensen met kinderen schreef Diane Gabb een boeiend verhaal onder de titel *The Promise of ‘The Great South Land’*. Interessant is het om te lezen hoe het deze pioniers, waarvan de eersten in 1912 vertrokken, verging. Bij de groep die in 1914 vertrok bevond zich de familie Roelofs. Daarmee heeft de beeldhouwer/penningmaker Geer Steyn een familieband via zijn grootmoeder van moederszijde en Diane Gabb is een nicht waarmee hij van tijd tot tijd contact heeft.

De zeereis naar Australië duurde in die jaren ongeveer acht tot negen weken. Mede vanwege de dreigingen van de eerste wereldoorlog met kans op torpedering en gesloten havens voor schepen van Duitse reders, is de groep in gedeelten vertrokken. Na hun aankomst in Queensland, gelegen in Oost-Australië, is ‘the Company’ gesplitst. Een deel van de groep streek neer in stedelijk gebied rond Brisbane, terwijl een ander deel zich 380 kilometer noordelijker in Cattle Creek vestigde.

In feite in een ruiger gebied en meer van de wereld af. Zo moest die groep vanaf het aankomststation nog 70 kilometer lopen om het ‘paradijs’ te bereiken. Hun pioniersbestaan was zeker niet eenvoudig, ze leefden onder barre omstandigheden en werden overweldigd door misoogsten, insectenplagen, ziektes en zelfs gebrek aan water.

Betrokken door de familieband met die emigranten en gefascineerd door hun geschiedenis, met grote bewondering voor hun volharding, inspanning en prestaties in veranderde leefomstandigheden heeft Geer Steyn op eigen initiatief twee penningen ontworpen. Uitgangspunt bij het ontstaan van deze penningen is informatie gebaseerd op familieverhalen en de door zijn nicht Diane Gabb geschreven tekst, geïllustreerd met foto’s, in het genoemde boek

Na diverse schetsen ontstond een enkelzijdige penning, een proefontwerp

HANS
DE KONING

*Immigrant in jungle
van prickly pear
cactussen*

Cattle Creek.
Enkelzijdig
proefontwerp,
terracotta, 90 mm

(90 mm diameter) in terracotta met de tekst CATTLE CREEK DUTCH IMMIGRANTS 1908 1920 rondom de weergave van een ruig landschap. Verdere uitwerking resulteerde in twee penningen: *Cattle Creek* en *Brisbane*. Het uitgangspunt voor de penning *Cattle Creek - De pioniers* (70 mm diameter) is een foto uit die tijd waarop een immigrant staat afgebeeld; een man staande in een wildernis van huizenhoge zogenoemde *prickly pear* cactussen. Op de penning staat hij oververmoeid, leunend tegen zo'n enorme cactus. Zijn hoed is achterover gezakt, dat geeft hem zo een halo, een krans van een heilige. Dat is niet religieus bedoeld, maar in de ogen van Steyn was hij wel een soort heilige: een pionier, een strijder tegen de jungle. In feite is op de penning alleen het hoofd van de oververmoeide figuur

Cattle Creek, de pioniers (voorzijde).
Terracotta, 70 mm

geboetseerd. Zijn lijf bestaat uit de jungle en is met wat lijntjes zo afgebakend dat de suggestie van het 'staan', met het ene been over de andere leunend, ontstaat. Met een horizontaal lijntje is zijn linker arm aangegeven. Fysiek is hij onverbrekkelijk met de jungle, het bijna ondoordringbare gebied, verbonden: daar word je wel moe van... De penning heeft bijna in het midden een klein gat met een scherpe doornachtige vorm, als een haast agressieve overgang naar de keerzijde van de penning. Als voorstellingsloos vlak zonder opstaande rand, komt die zijde over als de weergave van het onmeetbare Australische landschap. Er zijn drie varianten van de keerzijde, elk met een op verschillende manier en plaats in het vlak aangebrachte verdiepte rechthoek met tekst. Op twee daarvan staat DUTCH IMMIGRANTS 1908 1920, in vorm afgeleid van het eerste, enkelzijdige ontwerp. Op de derde variant staat THE COMPANY EN CATTLE CREEK. Langs of op de bovenrand van de penning staat ingekrast AUSTRALIA. De onregelmatig ronde penning, uitgevoerd in terracotta, heeft een bijpassende groenige kleur.

Voor de penning *Brisbane - De nieuwe generatie* (80 mm diameter) koos Steyn een andere foto, daarop staat een huis waarvoor gelijkvloers vier kinderen staan, met de ouders en verdere familie daarboven op het balkon. Voor de voorstelling op de voorzijde van de penning is hij via schetsen letterlijk met het huis met de ouders en hun kinderen begonnen. Maar dat werd te veel. Het werkproces leidde uitsluitend naar de kinderen – symbool voor de nieuwe, komende generatie. Net als bij de penning *Cattle Creek*, werd ook hier bewust afgezien van een fotografische weergave; details werden weggelaten tot een geheel eigen vormgeving ontstond. Het huis erachter is geminimaliseerd en gegroeid naar een half landschappelijke architectuur, waar met een schuin lijntje een ruimtelijk perspectief wordt gesuggereerd. De kinderen, geplaatst in een rechthoek

rechtsonder op de penning, lijken al een volgende stap gemaakt te hebben in vergelijking met de statische weergave op de foto. De achterzijde van de penning geeft de contouren van het werelddeel Australië weer met daarbinnen in een verdiepte rechthoek de tekst THE COMPANY / BRISBANE / 1908 1920; links-onder staat de signatuur ST. Deze eveneens in terracotta uitgevoerde penning heeft een steenrode kleuring. Met de aangebrachte kleuring op het terracotta wordt de plastische werking van de voorstelling geaccentueerd.

De beide penningen zijn door hun vormgeving duidelijk herkenbaar als werk van Steyn: sculpturaal, direct geboetseerd in klei en opgebouwd uit losse vormen; kenmerkend daarbij is ook de tekst in kapitalen, met de u als v en de a soms als een omgekeerde v. Sinds zijn eerste penning in 1970 ontwikkelde Steyn een eigen stijl. Hij ontwierp naast historische portretten veel portretpenningen van tijdgenoten. Een penning staat voor hem tussen plastic en tekening in. In 2015 werd Geer Steyn, een van de belangrijke beeldhouwers van naorlogs Nederland, 70 jaar. In 2016 was er een overzichtstentoonstelling van zijn werk in Museum Beelden aan Zee en verscheen het boek *Geer Steyn Beelden – Penningen* met een catalogus van zijn (toen) 126 penningen. In het voorwoord merkt Jan Teeuwisse op: 'De bijdrage van Geer Steyn aan de beeldhouwkunst onderscheidt zich in twee richtingen, beelden en penningen.

Zijn penningen, de kamermuziek binnen zijn oeuvre, de plastische uitlaatklep van zijn monumentaal streven, virtuoos gemodelleerd, altijd grootgehouden, vertellend maar nooit illustratief, vol plastische vondsten en risico's die altijd weer op hun pootjes terecht komen.'

Met de penningen *Cattle Creek - De pioniers* en *Brisbane - De nieuwe generatie* herleeft een stukje geschiedenis en geeft Geer Steyn een geslaagd eerbetoon of huldeblijk aan een groep Nederlandse emigranten, ware pioniers, in het verre werelddeel Australië. ■

Cattle Creek, de pioniers (keerzijde, drie varianten). Terracotta, 70 mm

LITERATUUR

GABB, DIANNE 'The Promise of "The Great South Land"' NONJA PETERS (ed) *The Dutch Down Under 1606-2006* (Crawley 2006).
MEER MOHR, JIM VAN DER 'De Einstein-penningen van Geer Steyn' *De Beeldenaar* 37 (2013) 155-156.

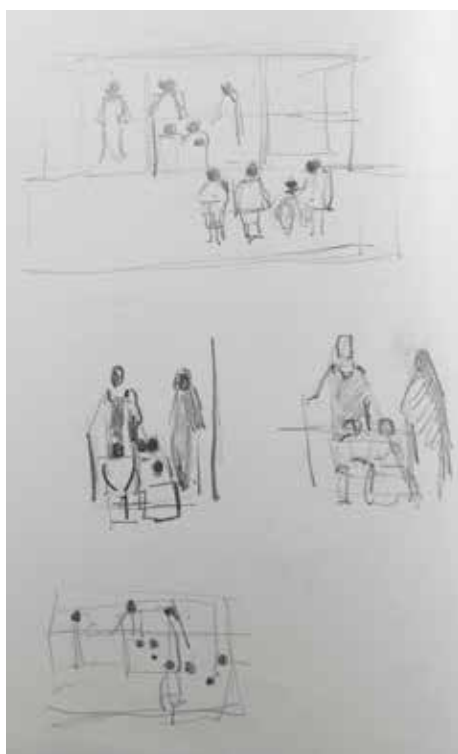
Immigrantenfamilie bij hun houten huis in Queenslandstijl

Brisbane, de nieuwe generatie. Terracotta, 80 mm

Ontwerpschetsen voor de penning Brisbane, de nieuwe generatie

Ontwerpschetsen voor de penning Cattle Creek, de pioniers

POL-TYSZKIEWICZ, JADWIGA 'Geer Steyn als vertegenwoordiger van de sculpturale penning' *De Beeldenaar* 40 (2016) 5-10;

POL-TYSZKIEWICZ, JADWIGA 'Visual thinking. The sculptural medals of Geer Steyn' *The Medal* 68 (2016) 34-45.

SIZOO, HANS e.a. *Geer Steyn. Beelden - Penningen* (Zwolle 2016).

SOUDIJN, KAREL 'Beelden en Penningen van Geer Steyn. Een Boekbespreking' *De Beeldenaar* 40 (2016) 133-134.

WESSEM, J.N. VAN *Nederlandse penningkunst* ('s-Gravenhage 1988).